

Συλλογή της Νομολογίας

Υπόθεση C-194/19

**Η. Α.
κατά
État belge**

[αίτηση του Conseil d'État (Βέλγιο) για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 15ης Απριλίου 2021

«Προδικαστική παραπομπή – Κανονισμός (ΕΕ) 604/2013 – Προσδιορισμός του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας – Άρθρο 27 – Ένδικο βοήθημα – Συνεκτίμηση στοιχείων μεταγενέστερων της απόφασης μεταφοράς – Αποτελεσματική δικαστική προστασία»

Συνοριακοί έλεγχοι, άσυλο και μετανάστευση – Πολιτική ασύλου – Κριτήρια και μηχανισμοί για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας – Κανονισμός 604/2013 – Προσφυγή κατά απόφασης μεταφοράς αιτούντος διεθνή προστασία – Υποχρέωση των κρατών μελών να προβλέπουν αποτελεσματικό και ταχύ ένδικο βοήθημα – Περιεχόμενο – Εθνική νομοθεσία σύμφωνα με την οποία δεν μπορούν να λαμβάνονται υπόψη περιστάσεις μεταγενέστερες της έκδοσης της απόφασης μεταφοράς στο πλαίσιο προσφυγής ακυρώσεως – Δεν επιτρέπεται – Όρια – Ύπαρξη ειδικού ένδικου βοηθήματος

(Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρθρο 47· κανονισμός 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, αιτιολογική σκέψη 19 και άρθρο 27 § 1)

(βλ. σκέψεις 35-38, 40, 42, 45, 48 και διατακτ.)

Σύνοψη

Ο αιτών άσυλο πρέπει να έχει τη δυνατότητα να επικαλεστεί περιστάσεις μεταγενέστερες της έκδοσης της απόφασης μεταφοράς κατά της οποίας ασκεί προσφυγή.

Σε κάθε κράτος μέλος απόκειται να θέσει τους δικονομικούς κανόνες για την άσκηση των ένδικων βοηθημάτων που αποσκοπούν στη διασφάλιση της εν λόγω αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας.

Ο Η. Α., υπήκοος τρίτης χώρας, υπέβαλε αίτηση ασύλου στο Βέλγιο. Ωστόσο, επειδή δέχθηκαν να τον αναλάβουν οι ισπανικές αρχές, η αίτησή του απορρίφθηκε και εκδόθηκε απόφαση μεταφοράς του στην Ισπανία. Λίγο αργότερα, ο αδελφός του Η. Α. αφίχθη επίσης στο Βέλγιο και υπέβαλε αίτηση ασύλου. Κατόπιν αυτού, ο Η. Α. άσκησε προσφυγή κατά της απόφασης μεταφοράς του, υποστηρίζοντας, μεταξύ άλλων, ότι η αίτησή ασύλου του έπρεπε να εξεταστεί από κοινού με την αίτηση του αδελφού του.

Η προσφυγή αυτή απορρίφθηκε με την αιτιολογία ότι η άφιξη του αδελφού του Η. Α. στο Βέλγιο αποτελούσε περίπτωση μεταγενέστερη της έκδοσης της επίμαχης απόφασης και, ως εκ τούτου, δεν μπορούσε να ληφθεί υπόψη κατά την εκτίμηση της νομιμότητας της απόφασης αυτής. Ο Η. Α. άσκησε αναίρεση ενώπιον του Conseil d'État (Συμβουλίου της Επικρατείας, Βέλγιο), προβάλλοντας προσβολή του δικαιώματός του πραγματικής προσφυγής, όπως αυτό απορρέει από τον κανονισμό Δουβλίνο III¹ και από το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης). Ανεξαρτήτως του αν η άφιξη του αδελφού του αποτελεί πράγματι στοιχείο που ασκεί επιρροή για τον καθορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου του Η. Α.², το Conseil d'État καλείται να κρίνει αν ο αιτών άσυλο πρέπει να έχει τη δυνατότητα να επικαλεστεί περιστάσεις μεταγενέστερες της έκδοσης της απόφασης μεταφοράς του και αποφάσισε να υποβάλει σχετικό ερώτημα στο Δικαστήριο.

Με απόφαση του τμήματος μείζονος συνθέσεως, το Δικαστήριο κρίνει ότι το δίκαιο της Ένωσης³ αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία η οποία προβλέπει ότι το δικαστήριο που επιλαμβάνεται προσφυγής για την ακύρωση απόφασης μεταφοράς δεν μπορεί, κατά την εξέταση της προσφυγής αυτής, να λαμβάνει υπόψη περιστάσεις μεταγενέστερες της έκδοσης της εν λόγω απόφασης οι οποίες είναι καθοριστικές για την ορθή εφαρμογή του κανονισμού Δουβλίνο III. Δεν ισχύει το ίδιο αν η νομοθεσία αυτή προβλέπει ειδικό ένδικο βοήθημα το οποίο μπορεί να ασκηθεί μετά την επέλευση των περιστάσεων αυτών, υπό την προϋπόθεση ότι το ένδικο βοήθημα καθιστά δυνατή την εξέταση *ex nunc* της κατάστασης του ενδιαφερομένου και παράγει αποτελέσματα δεσμευτικά για τις αρμόδιες αρχές.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

Προκειμένου να καταλήξει στο συμπέρασμα αυτό, το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι ο κανονισμός Δουβλίνο III⁴ προβλέπει ότι το πρόσωπο ως προς το οποίο έχει ληφθεί απόφαση μεταφοράς έχει δικαίωμα άσκησης αποτελεσματικής προσφυγής κατά της απόφασης αυτής και ότι η προσφυγή πρέπει να αφορά, μεταξύ άλλων, την εξέταση της εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού. Υπενθυμίζει επίσης τη νομολογία του σύμφωνα με την οποία ο αιτών διεθνή προστασία πρέπει να έχει στη διάθεσή του αποτελεσματικό και ταχύ ένδικο βοήθημα που να του παρέχει τη δυνατότητα να επικαλεστεί περιστάσεις μεταγενέστερες της έκδοσης της απόφασης μεταφοράς του, οσάκις η συνεκτίμησή τους είναι καθοριστική για την ορθή εφαρμογή του κανονισμού Δουβλίνο III⁵.

Εντούτοις, το Δικαστήριο υπογραμμίζει ότι τα κράτη μέλη δεν οφείλουν, πάντως, να οργανώσουν το σύστημά τους για την άσκηση προσφυγής κατά τρόπον ώστε να διασφαλίζεται ότι θα λαμβάνονται υπόψη τέτοιες περιστάσεις κατά την εξέταση του ένδικου βοηθήματος με το οποίο αμφισβητείται η νομιμότητα της απόφασης μεταφοράς. Πράγματι, ο νομοθέτης της Ένωσης εναρμόνισε ορισμένους μόνον από τους δικονομικούς κανόνες για την άσκηση ένδικου

¹ Άρθρο 27 του κανονισμού (ΕΕ) 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (ΕΕ 2013, L 180, σ. 31, στο εξής: κανονισμός Δουβλίνο III).

² Βλ. τον ορισμό της έννοιας των «μελών της οικογένειας», ο οποίος περιλαμβάνεται στο άρθρο 2, στοιχείο ζ', και στο άρθρο 10 του κανονισμού Δουβλίνο III.

³ Άρθρο 27, παράγραφος 1, του κανονισμού Δουβλίνο III, σε συνδυασμό με την αιτιολογική σκέψη 19 αυτού, καθώς και με το άρθρο 47 του Χάρτη.

⁴ Άρθρο 27, παράγραφος 1, και αιτιολογική σκέψη 19 του κανονισμού Δουβλίνο III.

⁵ Βλ. απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2017, Shiri (C-201/16, EU:C:2017:805), και απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2018, Hasan (C-360/16, EU:C:2018:35).

βοηθήματος κατά της απόφασης μεταφοράς και ο κανονισμός Δουβλίνο III δεν διευκρινίζει αν το δικαίωμα προσφυγής συνεπάγεται κατ' ανάγκην ότι το δικαστήριο που επιλαμβάνεται του ένδικου βοηθήματος μπορεί να εξετάσει *ex nunc* τη νομιμότητα της απόφασης μεταφοράς. Ως εκ τούτου, δυνάμει της αρχής της δικονομικής αυτονομίας, εναπόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους να θεσπίσει τους σχετικούς κανόνες, υπό τον όρο ότι αυτοί δεν είναι λιγότερο ευμενείς από τους διέποντες παρόμοιες καταστάσεις που υπόκεινται στο εσωτερικό δίκαιο (αρχή της ισοδυναμίας) και δεν καθιστούν πρακτικώς αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμει το δίκαιο της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας).

Στην προκειμένη περίπτωση, όσον αφορά ειδικότερα την αρχή της αποτελεσματικότητας, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι μια προσφυγή για την ακύρωση απόφασης μεταφοράς, στο πλαίσιο της οποίας το επιληφθέν δικαστήριο δεν μπορεί να λάβει υπόψη περιστάσεις μεταγενέστερες της έκδοσης της απόφασης αυτής οι οποίες είναι καθοριστικές για την ορθή εφαρμογή του κανονισμού Δουβλίνο III, δεν εξασφαλίζει επαρκή δικαστική προστασία, η οποία να παρέχει στον ενδιαφερόμενο τη δυνατότητα να ασκήσει τα δικαιώματα που αντλεί από τον κανονισμό αυτόν και από το άρθρο 47 του Χάρτη. Εντούτοις, το Δικαστήριο προσθέτει ότι μια τέτοια προστασία μπορεί να διασφαλιστεί, στο πλαίσιο του εθνικού δικαιοδοτικού συστήματος θεωρούμενου στο σύνολό του, με ειδικό ένδικο βοήθημα, διαφορετικό από εκείνο που αποσκοπεί στον έλεγχο της νομιμότητας της απόφασης μεταφοράς, το οποίο να καθιστά δυνατή τη συνεκτίμηση τέτοιων περιστάσεων. Ωστόσο, το εν λόγω ειδικό ένδικο βοήθημα πρέπει να εξασφαλίζει στην πράξη στον ενδιαφερόμενο τη δυνατότητα να ματαιώνει τη μεταφορά του προς άλλο κράτος μέλος από τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους που υπέβαλε το σχετικό αίτημα, όταν περίπτωση μεταγενέστερη της απόφασης μεταφοράς εμποδίζει την εκτέλεσή της. Πρέπει επίσης να διασφαλίζει ότι, όταν περίπτωση μεταγενέστερη της απόφασης μεταφοράς συνεπάγεται ότι το κράτος μέλος που υπέβαλε το αίτημα μεταφοράς είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης διεθνούς προστασίας, οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους αυτού υποχρεούνται να λάβουν αυτεπαγγέλτως τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να αναγνωρίσουν την ευθύνη αυτή και να αρχίσουν αμελλητί την εξέταση. Επιπλέον, η άσκηση αυτού του ειδικού ένδικου βοηθήματος δεν πρέπει να εξαρτάται από το αν ο ενδιαφερόμενος στερείται της ελευθερίας του ή από το αν η απόφαση μεταφοράς πρόκειται να εκτελεστεί άμεσα.